

Beantwoording vragen gemeenteraadsleden door deelnemers rondetafelgesprek arbeidsmigratie

15 april 2019

Ingevuld door:

Gemeente Steenbergen, Provincie Noord-Brabant, Onderzoeksbureau Legitiem, ZLTO, Flexemployment, 4evergreen, GoodMorning, Stadsraad Steenbergen, Dorpsraad Dinteloord, Dorpsraad Kruisland, Werkgroep Behoud Leefbaarheid Dinteloord (WBLD)

	Vraag	Aan	Antwoord
1	Hoe kijkt u aan tegen de maatschappelijke participatie (het sociale leven) van shortstayers? En op welke wijze kunnen zij onze gemeenschap verrijken?	Allen	<u>Gemeente</u>: Het algemene beeld is dat shortstay arbeidsmigranten hier komen om in korte tijd zoveel mogelijk geld te verdienen. Door middel van een enquête onder arbeidsmigranten willen we inventariseren in hoeverre er behoefte bij de shortstay groep is om te participeren. <u>Provincie</u>: Shortstayers hebben weinig integratiebehoefte. Een groot deel van de groep komt meerdere keren terug naar Nederland om te werken. En een deel daarvan zal zich uiteindelijk permanent hier gaan vestigen. Hoe langer een arbeidsmigrant hier verblijft hoe meer hij/zij behoefte heeft maatschappelijk te participeren. <u>ZLTO</u>: Uit ervaring met deze groep blijkt dat dit verschilt van persoon tot persoon: de een zal beter integreren dan de ander. Een factor van belang is dat er iemand nodig is (een kartrekker) die mensen uit deze groep bij ons maatschappelijk leven betreft. Bovendien bestaat verschil in integratie afhankelijk van short, middle en long stay. De participatiegraad is echter niet alleen op deze manier te maken. <u>Flexemployment</u>: Deze medewerkers doen boodschappen en geven dus ook geld uit in de gemeente. <u>4evergreen</u>: Niet, deze mensen kunnen het land niet, de cultuur niet en de taal niet. Tevens hebben ze niemand om zich aan op te trekken. De reden dat ze komen is alleen maar om geld te verdienen, daar is niks mis mee. Pas als ze

			langer dan 1 jaar werken beginnen ze een sociaal leven op te bouwen. <u>Stadsraad Steenberg:</u> Alle nieuwe arbeidsmigranten (short-, mid- & longstay) zouden een welkomst- c.q. informatiepakket moeten krijgen. Dit pakket zou algemene informatie moeten bevatten zoals: - o Winkels algemeen, maar ook specifiek op hen gericht; - o Huisartsen, tandarts, overige zorgverlening (die hun taal kan spreken); - o Kerkdiensten (in hun taal) , vraagwijzer / taalcursus; - o Verenigingen voor sport, recreatie/ontspanning, bibliotheek - o Nationale opschoondag et cetera (participatie) - o Stads- en Dorpsraden. - Activiteiten organiseren voor EU-migranten en inwoners om isolatie te doorbreken. <u>Dorpsraad Dinteloord:</u> Je mag ervan uitgaan dat de behoefte van participatie bij shortstayers beperkt is. Dientengevolge moet je daar niet teveel tijd, energie en geld insteken. Maar bijvoorbeeld een folder in de eigen taal waarin de hoofdzaken m.b.t. kernen beschreven worden. Daarin kunnen zaken zoals winkelbestand o.a. (openingstijden), huisartsenpraktijken, apotheken, alarmnummers, informatie over de gemeente, etc. beschreven worden. Een soort mini gemeentegids. Voor de long-stays zijn volgens ons ook initiatieven vanuit de kernen nodig. Bijvoorbeeld betrekken bij vieringen (koningsdag) en herdenkingen (4 mei), braderie, jaarmarkt. En initiatieven vanuit de verenigingen b.v. uitnodigen voor een (sport)clinic. <u>Dorpsraad Kruisland:</u> Het zal niet makkelijk zijn om hun deel te laten nemen aan activiteiten etc. in een plaats omdat deze mensen vooral zijn gekomen om te werken en in een korte periode veel uren willen maken. De taal kan ook een probleem vormen. <u>WBLD:</u> De groep met de zwakste binding aan Nederland zijn de shortstayers.
--	--	--	---

			Zeker zolang er sprake is van een flexbaan komt de integratie in de Nederlandse samenleving niet van de grond. Als EU-burgers zijn shortstayers niet verplicht om zich in de Nederlandse taal en cultuur te verdiepen. Bovendien hebben ze de Nederlandse taal niet nodig en houden ze hun eigen leefgewoonten vast (de zogenaamde 'parallelle samenleving'). Behoudens het leveren van hun arbeidskracht voegen shortstayers niets toe aan onze gemeenschap.
--	--	--	--

	Vraag	Aan	Antwoord
2	Wat is uw grootste zorg omtrent het huisvesten van arbeidsmigranten binnen het kerngebied, als er zorgen aanwezig zijn? Ervan uitgaande dat er een goede verkeerskundige inpassing en een goede wijze van toezicht aanwezig zijn?	Allen	<u>Gemeente</u>: Het is niet wenselijk als grote aantallen shortstay arbeidsmigranten in de kernen wonen. De druk op de huizenmarkt neemt daardoor toe, met name bij starterswoningen. <u>Provincie</u>: Wij hebben vooralsnog geen zorgen. Binnen woongebieden zal de huisvesting kleinschalig en verspreid moeten plaatsvinden conform beleid van de gemeente. Ook beleidsmatig en in goede afspraken met huisvesters zorgt dat een goed beheer en toezicht op de huisvestingslocaties geregeld wordt. <u>ZLTO</u>: Geen zorgen. <u>Flexemployment</u>: Geen. <u>4evergreen</u>: Met goed beheer is er geen probleem. Soms zit het probleem juist bij arbeidsmigranten die zelf een huis gaan huren. Om de kosten te drukken nodigen ze vrienden en kennissen uit om in te wonen. In dit soort situaties is er geen beheer van bedrijf of uitzendbureau. <u>GoodMorning</u>: Wij voorzien geen zorgen. Stella Maris runnen wij reeds 10 jaar met succes en zonder (grote) problemen. <u>Stadsraad Steenberg</u>: Net als de Nederlanders zijn EU-migranten van verschillende pluimage. De één staat open voor contact met straatgenoten en de ander niet. De angst zit in de combinatie van de groep niet communicatieve met verhuurders die zich niet kenbaar maken. <i>Wanneer die verhuurders niet thuis geven als er problemen in een straat zijn zal dit op termijn kunnen escaleren. Om die reden heeft één huis met EU-migranten per straat de voorkeur.</i> Bij bewoning in de kernen prevaleert bewoning door (oudere?) stellen boven de bewoning door alleen mannen. <i>Ervaring met Polen heeft geleerd dat stellen doorgaans sneller integreren en minder overlast veroorzaken.</i> <u>Dorpsraad Dinteloord</u>: Geen zorgen mits inderdaad goed verkeerskundige

			inpassingen en 24/7 toezicht en beheer plus een aanspreekpunt per centrale locatie. <u>Dorpsraad Kruisland</u>: Er is al weinig woonruimte voor de gewone inwoners van een dorp en als je daar dan nog meerder arbeidsmigranten moet invoegen wordt de woningmarkt nog kleiner. Je moet oppassen dat bedrijven geen woningen massaal gaan opkopen om ze dan door te verhuren aan migranten. <u>WBLD</u>: In de zogeheten Bouwsteen 3 van het Provinciaal Onderzoek naar Arbeidsmigratie worden 13 knelpunten genoemd en van voorbeelden voorzien. Onze werkgroep Behoud Leefbaarheid Dinteloord deelt die opvattingen. Bron: https://www.brabant.nl/subsites/arbeidsmigratie/aanpak-brabant/brede-verkenning-6-bouwstenen Onze werkgroep is van mening dat grootschalige huisvesting van shortstayers dient te worden gerealiseerd op of nabij het bedrijventerrein en dat werkgevers daarvoor verantwoordelijk zijn. Midstayers en longstayers die een huishouden vormen, kunnen gehuisvest worden in het kerngebied, hoewel er in de kernen van onze gemeente – zeker in Dinteloord – sprake is van een krappe woningmarkt.
--	--	--	---

	Vraag	Aan	Antwoord
3	Het aantal Polen wordt lager en er komen andere nationaliteiten. Brengt dat andere knelpunten?	Allen	<u>Gemeente</u>: Andere nationaliteiten brengen andere normen en waarden met zich mee. Wij verwachten hierbij geen bijzondere knelpunten. Wel moeten we hierbij in de communicatie naar arbeidsmigranten rekening houden. <u>Provincie</u>: Betrokken partijen (m.n. werkgevers en uitzendbureaus) hebben goed in de gaten welke nationaliteiten het beste bij elkaar passen. <u>ZLTO</u>: In principe niet, er zijn echter wel cultuurverschillen tussen verschillende nationaliteiten. Deze verschillen zijn binnen Nederland ook aanwezig, dus het hoeft niet tot nieuwe problemen te leiden. <u>Flexemployment</u>: Nee. <u>4evergreen</u>: Nee. <u>GoodMorning</u>: Op Stella Maris huisvesten wij op dit moment Polen, Roemenen en Hongaren. Dit brengt geen problemen met zich mee. <u>Stadsraad Steenbergen</u>: Alles valt en staat met de mogelijkheid tot goede communicatie. Wanneer in een huis verschillende nationaliteiten gehuisvest worden is het van belang dat zij met elkaar kunnen communiceren, maar net zo belangrijk is de mogelijkheid tot communicatie met omwonenden. <i>Eén voertaal per huishouden van vier volwassenen heeft de voorkeur. Voorkeurstalen voor communicatie met omwonenden zullen doorgaans Engels of Duits zijn. De meeste Steenbergenaren zullen het Pools, Roemeens, Bulgaars, Tsjechisch, Albanees, Litouws, Oekraïens of (Wit) Russisch niet beheersen.</i> <u>Dorpsraad Dinteloord</u>: Arbeidsmigranten komen om te werken. Als ze dat niet goed doen, zal hun contract niet worden verlengd. Welke controle is er dat ze dan het land weer verlaten ?

			<u>Dorpsraad Kruisland</u>: Andere culturen brengen altijd verandering. <u>WBLD</u>: In essentie niet. Ook daarvoor geldt wat hierboven onder 2 staat opgemerkt.
--	--	--	--

	Vraag	Aan	Antwoord
4	Hoe kan vermeden worden dat hele straten vol komen met EU migranten?	Allen	<u>Gemeente</u>: We willen ernaar streven dat in de kernen arbeidsmigranten wonen die zich hier voor langere tijd willen vestigen. Zij maken gebruik van de reguliere voorzieningen en kunnen zelf een huis huren of kopen. <u>Provincie</u>: Door een goed specifiek gemeentelijk beleid hierop, die niet alleen restrictief is, maar ook ruimte biedt voor alternatieven, zoals grootschalige huisvesting nabij woongebieden. <u>ZLTO</u>: Hiervoor zal een vorm van afstemming/beleid nodig zijn tussen diverse aanbieders van woningen, zoals corporaties/gemeente/andere eigenaren. <u>Flexemployment</u>: Door ze samen te laten wonen in een woongebied. <u>4evergreen</u>: Huisvesting voor migranten bouwen. <u>GoodMorning</u>: Het snel aanbieden door de gemeente van andere locaties waar grootschalig gerealiseerd kan worden. <u>Stadsraad Steenbergen</u>: Kort en bondig: een maximum van aantal huizen per straat stellen, verplichte registratie (BRP) bij Gemeente en controle/handhaving hierop. Stuur als Gemeente aan op nieuwe faciliteiten à la Stella Maris. Dat wordt lastig. Er zullen huizen zijn die op naam van 'katvangers' zijn geregistreerd. Wanneer een bedrijf/werkgever via via een huis koopt en het huis gebruikt voor huisvesting van de buitenlandse medewerkers zullen bepaalde regels ontdoken worden. Bijvoorbeeld dat een huis niet binnen X-tijd weer doorverkocht mag worden. Daarmee loopt de 'katvanger' een zeker risico zolang die termijn loopt. Als de termijn afgelopen is zal (door)verkoop plaats vinden. Dus huizen die op naam van Nederlanders staan zullen niet snel opvallen tenzij er klachten over dat adres bekend zijn. Wanneer voor short- & midstay een mogelijkheid gecreëerd wordt om op of in de

			nabijheid van een terrein van de werkgever huisvesting te realiseren zal de kans dat straten vol EU-migranten komen te zitten afnemen. Uiteraard onder strikte voorwaarden met mogelijkheid tot controle op naleving van die afspraken. Een andere mogelijkheid bestaat dat werknemers een huis willen kopen en bij de banken geen hypotheek krijgen. Indien hun baas het huis koopt en de werknemer zijn baas de aankoopsom (met rente) moet terugbetalen geeft dat de mogelijkheid om een zekere machtsverhouding te creëren. Wanneer men een toekomst in Nederland ziet, maar niet kapitaalkrchtig is is dit scenario niet ondenkbaar. Locaties buiten de kernen die de provincie eerst op het oog had om als asielzoekerscentra te gaan benutten, wat uiteindelijk niet is doorgegaan, mogen nu niet verbouwd worden om er EU-migranten te huisvesten. Dit draagt wel bij aan het bezetten van reguliere woningen in de kernen. Door ondernemers wel de gelegenheid te geven om dergelijke accommodaties om te bouwen naar woongelegenheid voor EU-migranten ontlast men de kernen. De kans dat straten vol EU-migranten komen te wonen zal hierdoor minder groot zijn. <u>Dorpsraad Dinteloord</u>: Door pensions zoals Stella Maris te creëren. Gewenste omvang ca. 200 à 250 arbeidsmigranten per centrale locatie. Deze pensions vooral bestemmen voor long stays en zo dicht mogelijk tegen de kernen plaatsten om de arbeidsmigranten ook een sociaal leven te gunnen. <u>Dorpsraad Kruisland</u>: Daar moeten de overheden het voortouw in trekken om het in goede banen te leiden <u>WBLD</u>: Strikt toepassen van het paraplubestemmingsplan Steenberg en voor alle woonwijken in alle kernen: in de reguliere woningvoorraad mag een huis slechts bewoond worden door een 'huishouden'. Aanpakken van huisjesmelkers die te veel arbeidsmigranten in hun woningen stoppen, door bijv. als eis te stellen dat er een omgevingsvergunning nodig is en door grenzen te stellen aan hoeveel mensen in een huis mogen wonen. Dat kan
--	--	--	---

			tot gevolg hebben dat het opkopen en verhuren van huizen minder aantrekkelijk wordt.
--	--	--	--

	Vraag	Aan	Antwoord
5	Op welke wijze spreekt u -of wilt u gaan spreken- met vertegenwoordigers van de Oost-Europese werknemers waarover wij spreken?	Werkgevers Provincie Gemeente	<u>Gemeente</u>: Wij gaan een enquête (in meerdere talen) uitzetten onder arbeidsmigranten die in de gemeente werken. Daarnaast organiseren wij rondetafelgesprekken met de doelgroep. Ook hebben wij contact met de Universiteit Groningen, die onderzoek doet onder Roemeense migranten die in de gemeente wonen. <u>Provincie</u>: Vertegenwoordigers van de Oost-Europese werknemers gaan deel uitmaken van het provinciale netwerk arbeidsmigratie www.brabant.nl/arbeidsmigratie <u>4evergreen</u>: Er zijn geen vertegenwoordigers van de oost europeese werknemers. De beste vertegenwoordigers zijn de werkgevers. <u>GoodMorning</u>: Wij spreken dagelijks met al onze werknemers. Wij hebben intercedenten en flex coördinatoren in dienst welke de taal machtig zijn en de werknemers goed te woord kunnen staan voor alle mogelijke problemen. Op het hoofdkantoor hebben wij ook nog een helpdesk beschikbaar en op stella maris 24/7 receptie met de Poolse en Roemeense taal. <u>Stadsraad Steenberghe</u>: <i>Tip van de Stadsraad: Informeer eens bij huisartsen en bedrijfsartsen wat hun ervaringen met EU-migranten zijn. Hebben zij informatie die ook nog een kijkje achter de schermen geeft. Uiteraard geen individuele gevallen, maar een algemeen/geanonimiseerd beeld.</i>
6	Is bekend wat de economische waarde van de arbeidsmigrant is, voor wat betreft gebruik van voorzieningen als detailhandel, vrijetijdseconomie, etc?	Provincie	Nee, omvang van bestedingen en gebruik van voorzieningen is ons niet (uit eerder economisch onderzoek) bekend https://brabantkennis.nl/longread/in-goede-banen www.brabant.nl/arbeidsmigratie

	Vraag	Aan	Antwoord
7	Heeft u aanwijzingen dat er in Steenbergen procentueel veel meer huisvesting is t.o.v. het werken in de gemeente?	Provincie	<u>Provincie:</u> Provincie beschikt niet over detailinformatie inzake aantal banen in gemeente Steenbergen. Meer informatie over de werkgelegenheid is te vinden bij UWV arbeidsmarktinformatie https://www.werk.nl/werk_nl/arbeidsmarktinformatie/home en bij CBS https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2019/07/spanning-arbeidsmarkt-naar-nieuw-hoogtepunt De provincie beschikt wel over detailinformatie inzake aantal woningen in gemeente Steenbergen. https://www.brabant.nl/dossiers/dossiers-op-thema/ruimtelijke-ordering/bouwen-en-wonen/feiten-en-cijfers-wonen/monitor-bevolking-en-wonen <u>Stadsraad Steenbergen:</u> <i>Opmerking van de Stadsraad: Realiseert de Gemeente zich dat een groot deel van de Steenbergse bevolking ook als forens dagelijks de Gemeente uit gaat om in de regio of zelfs buiten de regio (bijv. in de Botlek of Randstad) te werken. Het reizen 'an sich' alleen is niet relevant, maar de combinatie met lange werkdagen wel voor degene die een auto bestuurd na een dienst gewerkt te hebben.</i>
8	Zijn er naar het idee van de provincie mogelijkheden voor huisvesting binnen vrijkomende agrarische bebouwing?	Provincie	De provincie wil samen met de gemeente zoeken naar de best geschikte locaties voor logiesvoorzieningen. Onder voorwaarden biedt vrijkomende agrarische bebouwing daartoe mogelijkheden.
9	Wat is er maximaal toegestaan aan huisvesting in het buitengebied?	Provincie	Wonen en huisvesting hoort primair thuis in of nabij het bestaand stedelijk gebied. In het buitengebied kan logies (kort verblijf) plaatsvinden primair voor agrarische werknemers. Daarnaast biedt leegstaande bebouwing, waaronder VAB's mogelijkheden.
10	Is huisvesting van meer dan 40 arbeidsmigranten (bijvoorbeeld 180/200) wel of niet onder voorwaarden toegestaan? Zo ja, welke voorwaarden?	Provincie	Wel toestaan. Voordeel van een logiesvoorziening voor een grotere groep is dat er ook een goed (24/7) beheer op kan. Als voorwaarden hiervoor stelt de provincie minimaal de normen van SNF (www.normeringflexwonen.nl). Daarnaast kunnen gemeenten aanvullende regels opstellen (zie voor goede voorbeelden (www.brabant.nl/arbeidsmigratie)).

	Vraag	Aan	Antwoord
11	ZLTO noemt scheefgroei tussen wonen en werken in haar werkgebied. Onderkent u dat?	Provincie	Er is voor de provincie meer achtergrondinformatie en toelichting nodig om deze vraag te kunnen beantwoorden.
12	Is huisvesting van shortstayers mogelijk bij de bedrijven zelf? Vergunningstechnisch? Bent u voorstander van een mix, stedelijk, in het buitengebied en op bedrijventerreinen? Grootschalig/kleinschalig?	Provincie	Ja. Maar dat is aan de gemeente. Er is geen 1 oplossing; er zullen meerdere in beeld moeten komen. Huisvesting en logies hoort o.i. primair thuis in of aan de rand van bestaande (woon)kernen. In het buitengebied beperkt en dan primair voor agrarische werknemers. Een mix van middelgrote en grote huisvestingslocaties zou goed zijn, gezien de urgentie en grootte van de opgave, alsmede het beheer en toezicht.
13	Werken gemeenten in dit dossier voldoende samen, is het bijzonder in West Brabant?	Provincie Werkgevers(org anisasies)	<u>Provincie:</u> In de regio West-Brabant West wordt op dit dossier samengewerkt. Er is ook een 'Regiotafel arbeidsmigranten' met marktpartijen. Op het gebied van beleidsvorming kunnen nog stappen worden gezet. <u>4evergreen:</u> Nee, dit kan beter maar mag niets vertragen. Belangrijk is dat gemeentes elkaar aanmoedigen om initiatieven te bewerkstelligen. <u>GoodMorning:</u> Wat ons betreft niet. Iedere gemeente voelt zich (onterecht) het afvoerputje. Blijf niet te zwart/wit denken in het gezegde "ze moeten ook in de gemeente werken". Wat ons betreft moeten ze in de regio werken.
14	444 adressen. Is Stella Maris 1 adres?	Legitiem	Ja, Kapelaan Kockstraat 91
15	In Steenbergen is sprake van (agrarische) seizoensarbeid. D.w.z. er zijn flinke pieken en forse dalen. Hoe is de spreiding van de 340.000 werkdagen over de 12 maanden van het jaar?	Gemeente Legitiem	Ja, er is sprake van seizoensarbeid. Extra onderzoek kan meer inzicht geven over de verdeling van de spreiding van werkdagen. <u>Stadsraad Steenbergen:</u> De EU-migranten in Steenbergen zijn niet alleen werkzaam in de agrarische sector. Er zijn er ook actief in de techniek (staalconstructie, industriële dienstverlening, orderpicker in distributiecentra, bouw et cetera). Ook buiten de Gemeente. Dus verbreed het speelveld waarover gesproken wordt door de niet agrarische bedrijven binnen onze Gemeente in de beeldvorming te betrekken.

	Vraag	Aan	Antwoord
16	1.200 arbeidsmigranten: Betreft dat alleen de legale of ook de illegale arbeidsmigranten?	Legitiem	Dit is het aantal arbeidsmigranten wat is vastgesteld tijdens het onderzoek. Of de arbeidsmigranten staan ingeschreven wordt de komende maanden gecontroleerd door de gemeente Steenbergen Op verblijf korter dan 4 maanden kan toeristenbelasting worden geheven.
17	Is het correct dat de woning controles vaak overdag plaatsvinden en dat bij werkgevers controles vooraf worden besproken?	Legitiem	Nee, de woningen zijn 's avonds, 's nachts, in het weekend of in de vroege ochtend beoordeeld op vermoeden van aanwezigheid van arbeidsmigranten. Vervolgens zijn deze woningen nogmaals bezocht op een tijdstip dat de trefkans het hoogste is, meestal avond/weekend.
18	Wat is het benodigd aantal EU migranten in andere sectoren dan de agrarische sector? (bijv. in de gezondheidszorg)	Legitiem	Dit is niet onderzocht.
19	Hoe om te gaan met wisselende nationaliteiten?	Legitiem	Verschillende waarden en normen vragen een eigen benadering. Informatief drukwerk vanuit de gemeente in verschillende talen.
20	Heft u ideeën over hoeveel huisvesting op bedrijventerrein mogelijk is? Nu is het maximum 40. Wat is hanteerbaar, ook i.v.m. knelpunten, zoals bijvoorbeeld wegen, riool, etc.	Legitiem	Nee.
21	In hoeverre is de gemeente bekend met de harde afspraken met Halderberge over uitbreiding AFC?	Gemeente	In het kader van het ontwikkelen van het AFC heeft de gemeente Halderberge met provincie Noord-Brabant afgesproken dat er planologische medewerking wordt verleend aan het bouwen van 80 woningen bovenop het planningscijfer vanwege de te verwachten extra woningbehoefte als gevolg van de ontwikkeling van het AFC.

	Vraag	Aan	Antwoord
22	Van GoodMorning weten wij dat zij de mensen die in Stella Maris wonen, meegeven/opdragen zoveel mogelijk gebruik te maken van de hoofdwegen, om verkeersonveilige situaties in de polders te minimaliseren. Neemt de gemeente Steenbergen bij het uitvoeren van de opdracht ook neveneffecten, zoals de verkeersveiligheid mee?	Gemeente	<u>Gemeente</u>: Bij de ontwikkeling van plannen voor grootschalige huisvesting, is de verkeersafwikkeling altijd een aandachtspunt. In vergelijkbare situaties zullen we vergelijkbare afspraken maken. <u>Stadsraad Steenbergen</u>: De meerderheid zal zich als bestuurder van een voertuig gedragen en kent zijn/haar verantwoordelijkheid voor zijn/haar landgenoten en naar de werkgever, maar helaas geldt dat niet voor iedereen. Incidentele waarnemingen: - De parallelweg van de Noordlangeweg kent 's morgens vroeg richting AFC nog wel eens (veel) snellere voertuigen dan op de 80-kilometerweg. Dit terwijl er dan ook naar het werk gefietst wordt en er honden uitgelaten worden. - 's Morgens in de mist in een flauwe maar onoverzichtelijke bocht op de Dinteloordseweg een streekbus en enkele personenauto's inhalen terwijl tegenliggers naderen is ook vragen om ongelukken. De werkgevers willen vast de pers niet halen door ongevallen waarbij hun voertuigen betrokken zijn (fotomoment in de pers). Werkgevers zijn erbij gebaat dat hun werknemers zich als ambassadeur van hun firma gedragen.
23	In hoeverre zorgt huisvesting bij het bedrijf ook echt voor minder woon/werkverkeer? Met name in de land- en tuinbouw hebben werkgevers gronden door de hele gemeente/regio.	ZLTO afdeling Steenbergen	Huisvesting bij bedrijven zorgt in alle gevallen voor minder woon-werkverkeer. Werknemers hoeven immers niet meer van hun woning (bijv. in of aan rand van kern) naar de werkgever te reizen en terug. Bovendien geldt dat veel bedrijven (ook met veel werknemers) op 1 locatie werken (zoals glastuinbouw, fruitteelt). Voor de enkele bedrijven die op meerdere locaties door het gebied werken zal vervoer van de ene werklocatie naar de andere plaatsvinden, maar dat is inherent aan het type bedrijf.
24	Hoeveel personen zijn er buiten de glastuinbouw werkzaam in de land- en tuinbouw en de fruitteelt, grove groenten en klein zacht fruit?	ZLTO afdeling Steenbergen	Deze cijfers hebben we niet exact. Gedurende een jaar kan dit sterk op en neer gaan, aangezien veel bedrijven in de landbouw seizoensgebonden zijn. Naar schatting zijn er minimaal 1000 werknemers constant op onze bedrijven en in de pieken kan dit oplopen tot het meervoudige hiervan.

	Vraag	Aan	Antwoord
25	Ziet u ook mogelijkheden tot het oprichten van coöperaties tussen kleinere werkgevers die bijvoorbeeld ieder 40 woonunits nodig hebben?	ZLTO afdeling Steenbergen	Als hiervoor concrete plannen / ideeën / goede voorbeelden zijn kunnen we de interesse onder onze leden kunnen peilen. Wij zijn hierover wel positief over gestemd aangezien de arbeidsbehoefte per bedrijf fluctueert.
26	Voorziet u uitbreiding van het AFC ten zuiden van de Noordlangeweg in de toekomst?	Tuinbouw Ontwikkelings maatschappij	<u>4evergreen</u> : jazekeer.
27	Hoe is het mogelijk dat u een termijn van 10 jaar kunt overzien en concluderen dat AFC1 dan (in 2029) vol is? AFC2 vraagt 1.000 arbeidskrachten. Dan praat u over de periode na 2030!	Tuinbouw Ontwikkelings maatschappij	<u>Stadsraad Steenbergen</u> : Wil de Gemeente een visionair beleid voeren zal men met verschillende scenario's (krimp door verdere automatisering/consolidatie/groei/ sterke groei) rekening moeten houden. Grote bedrijven doen dit zeker. Focus ligt op omzet- & winstgroei door schaalvergroting. Door een strategische visie voor de lange termijn (strategisch plan voor 10-25 jaar) te hebben waarin verschillende marktscenario's zijn uitgewerkt kan men adequaat inspelen op een scenario waar men rekening mee gehouden heeft. Dit inspelen op een scenario is dan vaak weer onderdeel van een operationeel plan voor de korte termijn (1-3 jaar).
28	U huisvest het grootste gedeelte van uw werknemers in de bebouwde kom?	Flex Employment	Ja circa 90% op dit moment.
29	Hebben wij grip op short/mid/longstay? Dat is geen bruikbaar uitgangspunt. Het fluctueert enorm.	Flex Employment GoodMorning Uitzendorganisatie	<u>Flexemployment</u> : Nee, betere medewerkers krijgen betere en daardoor vaste functies toebedeeld, dus blijven langer. <u>GoodMorning</u> : Mijn vraag terug zou zijn, waar wil je grip op hebben? Het begrip is helaas niet zo zwart/wit. Mensen welke de intentie hebben hier lang te blijven, kunnen short stay worden doordat er in het thuisland iets gebeurd/ voorvalt. Mensen welke shortstay binnen komen, kunnen ondanks hun eerdere intentie longstay worden. Wij als organisatie laten mensen doorgroeien in huisvesting waarnaar wij in veel gevallen uiteindelijk zien dat mensen een eigen woning zoeken en vinden. Echter hebben wij ook werknemers in dienst welke reeds 10 jaar bij ons werken maar nog altijd bij ons wonen.

	Vraag	Aan	Antwoord
30	Beleid van de gemeente Steenberg is nu nog om grootschalige opvang nabij de kern te realiseren. Er is nu ook draagvlak om dit bij de werklocatie te realiseren, ook wanneer dit aanzienlijk verder van de kern is. Heeft uw bedrijf ervaring met beide varianten? En wat is de visie daarop van uw bedrijf?	Flex Employment GoodMorning Uitzendorganisatie	<u>Flexemployment</u>: Het liefst aan de rand van het centrum. De medewerkers gaan dan eerder en vaker deelnemen aan de maatschappij. <u>GoodMorning</u>: Stella Maris hebben wij in 2009 gekocht en in 2011 in gebruik genomen. Op deze locatie hebben de bewoners alles binnen handbereik als het gaat om winkels, sport en recreatie. Wij staan zeker open voor een locatie dicht bij het werk. Echter moeten bewoners nog wel op een acceptabele afstand wonen van de faciliteiten als een winkel. <u>Stadsraad Steenberg</u>: Kopieer de positieve zaken van Stella Maris naar nieuwe locaties voor grootschaligere opvang. (incl. regels & afspraken, controle en handhaving).
31	Wordt er aan huisvesting verdiend door de uitzendorganisatie of eigenaar van het pand? Of moet er geld bij?	Flex Employment GoodMorning Uitzendorganisatie Hopmans Wonen	<u>Flexemployment</u>: Wij mogen geen geld verdienen aan huisvesting. <u>GoodMorning</u>: Bij Goodmorning moet er jaarlijks ontzettend veel geld bij. Hierbij speelt krapte een grote rol, hoe minder bedden er beschikbaar zijn, hoe hoger de prijzen van de locaties welke wij op dit moment bij moeten huren.
32	In welke sectoren zijn er (naast de agrarische sector) ook arbeidsmigranten nodig (bijvoorbeeld de zorg of de bouw)? Om hoeveel arbeidsmigranten gaat het?	Flex Employment GoodMorning Uitzendorganisatie	<u>Flexemployment</u>: Op dit moment in elke sector, alleen zijn dat vaak weer gespecialiseerde uitzendbureaus.

	Vraag	Aan	Antwoord
33	Er heerst angst voor het gedrag van arbeidsmigranten als zij met grote groepen bij elkaar wonen. Hoe heeft u dit als bedrijf georganiseerd?	Flex employment Goodmorning Uitzendorganisatie	<u>Flexemployment</u>: In de praktijk is hier geen sprake van. <u>GoodMorning</u>: Ik denk dat wij met Stella Maris HET voorbeeld gegeven hebben. Naar onze mening moet de gemeente dit meer als voorbeeld aandragen en de omwonende van Stella Maris hun positieve ervaringen laten vertellen. We moeten ons met zijn allen beseffen dat het gaat om huisvesting van mensen. <u>Stadsraad Steenberg</u>: De vraag wordt nu gesteld aan de grotere bedrijven, maar de kleinere werkgevers uit onze Gemeente moeten hierin ook betrokken raken middels een convenant. Waarschijnlijk hebben de grote partijen de nodige ervaring die ontbreekt bij de kleine werkgever. Vandaar dat een convenant met onder andere alle werkgevers en de naleving ervan zo belangrijk geacht wordt.
34	Hoe schat u de behoefte aan werknemers in tot 2025, per branche en de totale hoeveelheid?	Werkgevers(org anisations)	<u>4evergreen</u>: Stijgt elke jaar met een aantal procenten zolang de economie en de bevolking in de EU groeit. <u>Stadsraad Steenberg</u>: Niet alleen agrarisch georiënteerde organisaties bevragen. Zie vraag 27. Bepaal hierop een eigen lange termijn beleid.
35	Bent u bereid om bij (ver)nieuwbouw van uw bedrijven een verplichting aan te gaan tot huisvesting op eigen grond? Vergelijk de parkeernorm in woonwijken bij nieuwbouw.	Werkgevers(org anisations)	<u>4evergreen</u> : Verplichten is kansloos. Alleen maar huisvesten op eigen grond is ook kansloos. Dit betekent veel investeren en veel leegstand omdat iedere werkgever zijn arbeidspiek in een andere periode heeft. Gezamenlijke huisvesting lost dit op.
36	Waarom nog huisvesting voor arbeidsmigranten uitbreiden, als er geen arbeidsbehoefte in deze regio is?	Werkgevers(org anisations)	<u>4evergreen</u> : De behoefte is mega groot, ik snap deze vraag niet.
37	Hoeveel huizen/gebouwen verhuurt u aan arbeidsmigranten en om hoeveel arbeidsmigranten gaat het?	Hopmans Wonen	

	Vraag	Aan	Antwoord
38	Hoe kan het dat er in een koopcontract staat dat het gekochte huis alleen voor eigen bewoning is en er dan toch onderverhuurd wordt?	Hopmans Wonen	
39	Kwaliteitsbeeld provincie gaat ook uit van integratie, participatie, etc. U wilt uw medewerkers huisvesten bij uw bedrijf. Ziet u dan ook een rol voor u zelf bij omliggende uitdagingen?	Gosun Fruit	
40	Wanneer een bedrijf gebruik maakt van Nederlandse werknemers, is er niemand die hem verantwoordelijk houdt voor huisvesting daarvan. U maakt gebruik van arbeidsmigranten, omdat u geen Nederlandse werknemers kan krijgen. Vindt u het eigenlijk wel zo logisch dat u verantwoordelijk bent voor huisvesting van uw werknemers, omdat zij van buiten Nederland komen?	Gosun Fruit 4evergreen	<u>4evergreen</u> : Zou graag willen dat iemand anders het zou regelen, alleen bestaat dit niet. Dus zijn we verplicht om het te organiseren voor onze medewerkers. Een voordeel om het zelf te regelen is dat je de kwaliteit kan waarborgen.
41	Ziet u voordelen van huisvesting op het bedrijf zelf t.o.v. huisvesting in koop-/huurhuizen? Werkt u met dezelfde groep mensen?	Gosun Fruit	
42	Bent u er voorstander van dat in Dinteloord woningen gebouwd worden voor zowel EU migranten als eigen bewoners?	Werkgroep Behoud Leefbaarheid Dinteloord	Onze werkgroep is voorstander van woningbouw. EU-migranten die vallen in de categorie midstayers of longstayers en een huishouden vormen, kunnen zich vestigen in een reguliere woning op basis van dezelfde spelregels als 'eigen bewoners'.

	Vraag	Aan	Antwoord
43	Bent u van mening dat er bij grootschalige huisvesting bij het bedrijf ook andere randvoorwaarden gerealiseerd zouden moeten worden, zoals sociale voorzieningen, een vorm van detailhandel en openbaar vervoersaansluitingen?	Werkgroep Behoud Leefbaarheid Dinteloord	Dergelijke initiatieven juicht onze werkgroep toe. Het is echter aan de werkgever om die voorzieningen te betalen en te faciliteren.
44	Heeft de Dorpstraat er bezwaar tegen dat het genoemde "Polenhotel" niet aan de Verbrede Noordlangeweg wordt gevestigd, maar in plaats daarvan op AFC Nieuw Prinsenland?	Dorpsraad Dinteloord	We zijn er geen voorstander van omdat wij vinden dat je bruggen moet bouwen en geen muren moet bouwen. Je stigmatiseert de arbeidsmigrant door hem te isoleren. Arbeidsmigranten hebben ook recht op een sociaal leven buiten de werktijden: winkelen, recreëren, naar huisarts of apotheek gaan. Arbeidsmigranten zijn mede-Europeanen en hebben recht op een gelijkwaardige behandeling als de "eigen" inwoners.
45	Hoeveel mensen kunnen er uw inziens wonen op het terrein van de AFC?	Werkgroep Behoud Leefbaarheid Dinteloord	Flex Employment heeft een plan ingediend voor grootschalige huisvesting van circa 250 shortstayers. Als werkgroep zijn we van mening dat dit plan gerealiseerd kan worden op of aansluitend aan het AFC.
46	In hoeverre dragen de arbeidsmigranten bij aan het winkelend publiek in Dinteloord?	Werkgroep Behoud Leefbaarheid Dinteloord	Dat zou een interessante onderzoeksoopdracht zijn. Op basis van onze eigen waarneming bezoeken arbeidsmigranten uitsluitend de lokale Albert Heijn en in het geheel niet de overige winkels.

	Vraag	Aan	Antwoord
47	"Concreet maatschappelijk draagvlak ontbreekt" (Dhr. Van den Berg) versus "Het maakt niet uit of er woningen voor arbeidsmigranten of Dinteloorders gebouwd worden, zolang er maar woningen gebouwd worden" (Dhr. Moonen). Is een andere locatie tegen de dorpskern bestemd voor woningbouw voor arbeidsmigranten dan wel bespreekbaar?	Werkgroep Behoud Leefbaarheid Dinteloord	Dhr. Van den Berg heeft gewezen op het ontbreken van maatschappelijk draagvlak voor grootschalige huisvesting voor shortstayers in of grenzend aan de kern van Dinteloord. Dhr. Moonen heeft gewezen op woningen in de wijken van Dinteloord, waarin ook midstayers en longstayers die een huishouden vormen, gehuisvest kunnen worden. Onze werkgroep is van mening dat grootschalige huisvesting van shortstayers moet plaatsvinden op of aangrenzend aan het bedrijfsterrein. Woningbouw voor Dinteloorders en midstayers of longstayers die een huishouden vormen, zien we het liefst binnen of direct tegen de dorpskern. Het heeft onze voorkeur om de aanwezige inbreidingslocaties, die allemaal vrijwel in het centrum liggen, eerst te gaan benutten. Dat komt de leefbaarheid zeer ten goede. Oude loodsen en andere bedrijfsgebouwen, waarvan er vele niet eens meer in gebruik lijken te zijn, kunnen worden gesloopt of worden verplaatst naar een bedrijventerrein. In het kader van de aloude wens om het centrum van Dinteloord ook meer in het centrum te laten liggen, dient men voorlopig niet meer ver van het centrum af bouwen. Voor woningbouw dient men eerst de locaties te benutten achter de Molendijk en achter de Stoofdijk tot aan de punt van de Havenweg. Op die locaties dient men ook woonruimtes te creëren voor alleenstaanden, voor stelletjes zonder kinderen en ouderen. Het heeft onze voorkeur om daar woonruimtes te bouwen op een speelse manier, dus niet in monotone rijtjes: wees creatief!

	Vraag	Aan	Antwoord
48	U bent ervaringsdeskundig wanneer het gaat om huisvesting van arbeidsmigranten in de wijk. Waar gaat het mis, hoe kan het beter en kan het volgens u überhaupt wel of is het ongewenst?	Stadsraad Steenbergen	- Waarschijnlijk heeft niemand een correct beeld hoeveel woningen door EU-migranten bewoond worden. In sommige gevallen staat een huis (waarschijnlijk) geregistreerd op een Nederlandse naam en staan er (oude) auto's voor de deur met een Nederlands kenteken, terwijl het huis wordt bewoond door EU-migranten. - Het gaat mis als de werkgever zich niet kenbaar maakt bij de overige bewoners in de straat waar hij zijn medewerkers huisvest. (Telefoonnummer komt pas als er meerdere klachten bij de Gemeente worden ingediend. Werkgever heeft dan liever dat hij gebeld wordt en niet de Gemeente. Wil men onder radar blijven?) - Als de werkgever überhaupt met zijn medewerkers spelregels afsprekt is het aan te bevelen de overige straatbewoners hierbij te betrekken. Dit creëert draagvlak en legt basis voor communicatie tussen migranten en omwonenden. - Sommige huizen worden geëxploiteerd door er ook mensen te huisvesten die voor derden werken. Steeds wisselende bewoners van deze huizen zonder vast aanspreekpunt. Dit kan ook zonder medeweten van de huiseigenaar gebeuren omdat de huurprijs zeer fors is en men om die reden onderverhuurt aan landgenoten. - In het algemeen zitten er teveel volwassenen in één woning. Als men lucht krijgt van op handen zijnde controles wordt er geschoven met mensen om geen problemen te krijgen. - Geen of gebrekkig onderhoud aan woning en tuin. Dit gebeurt vaak pas als buurtbewoners hier iets over zeggen. De overburen mogen vaak tegen verwilderde tuinen aan kijken omdat de werkgever hier geen afspraken over gemaakt heeft. Het uitvoeren van onderhoud aan woning of tuin zou mogelijk een reductie op de huurprijs tot gevolg kunnen hebben (hogere restwaarde). Uitbesteding aan een klusjesman kost

			extra geld. - Heeft de Gemeente een beeld bij de bouwkundige staat van de huizen in het centrum (Markt en dergelijke) waar EU-migranten zitten? Kunnen deze mensen veilig wonen? - Uit het raam worden soms sigarettenpeuken gegooid en die belanden in de dakgoot. Dakgoten worden niet periodiek schoongemaakt. Dit resulteert na verloop van tijd in verstopping van de afvoer en overlopen van de goot bij regenval of gevaar voor brand bij (langdurige) droogte zoals in de zomer van 2018. - Het feit dat winkeliers ongerust zijn over de hoeveelheid middelen die gekocht worden om een accommodatie te verwarmen in de winterperiode (brandgevaar). Woningen dienen te voorzien in de basisbehoefte aan comfort. Het is onvoorstelbaar dat EU-migranten hier dergelijke basale spullen moeten kopen omdat er niet in voorzien wordt. - De gebrekkige communicatieve vaardigheden (het beheersen van Nederlands, Engels of Duits) draagt niet bij aan een goede verstandhouding met de Nederlandse inwoners. Verschil in gebruiken of cultuur buiten beschouwing latend. - Woningen in de kernen zouden bij voorkeur door een (ouder) stel of gezinnetje bewoond moeten worden. De kans dat er een goede verstandhouding met de omwonenden ontstaat is daarmee groter dan wanneer er alleen mannen in een huis wonen. - Verbeek verstaat zijn rol een stuk beter dan andere werkgevers die medewerkers huisvesten in de kernen. Verbeek controleert de woningen periodiek. Als er iets gerepareerd moet worden komt de klusjesman en als die burens treft wordt er tenminste gevraagd of er nog iets voor verbetering vatbaar is. Daarmee willen wij niet zeggen dat bij Verbeek alles 100% in orde is, maar aangeven dat er een verschil in gedrag ten opzichte van andere werkgevers/verhuurders is. - In de huizen van Verbeek die bij ons bekend zijn zit in ieder geval een (getrouwd) stel en enkele mannen. Vaak heeft de vrouw een sturende (of corrigerende?) rol bij huishoudelijke taken en onderhoud van de tuin.
--	--	--	---

			- Het opstellen van een convenant met alle betrokken partijen waarmee een kader wordt gecreëerd waaraan de werkgevers dienen te voldoen om zowel de EU-migranten alsook Nederlandse bewoners in staat te stellen in goede harmonie te kunnen samenleven. Indien er geen convenant tot stand komt en de werkgevers hun gang kunnen gaan is de kans op taferelen à la Fort Oranje links en rechts in de Gemeente Steenbergen zeer goed denkbaar.
49	Centrale huisvesting: Bedoelt u daarmee grootschalige "Polenhotels"?	Werkgroep Behoud Leefbaarheid Dinteloord	Als het gaat om de huisvesting van shortstayers dan pleiten we voor grootschalige voorzieningen op of aangrenzend aan het bedrijfsterrein van de ondernemer. De vormgeving laten we graag over aan de werkgever die overigens ook verantwoordelijk is voor deugdelijke huisvesting.
50	Is er volgens u een scheefgroei tussen diegenen die in Steenbergen wonen en diegenen die in Steenbergen werken?	Werkgroep Behoud Leefbaarheid Dinteloord	We constateren dat de gemeente Steenbergen niet beschikt over concrete cijfers. Op basis van eigen waarneming zien we de auto's vanaf Stella Maris uitwaaiëren over de verre omgeving. En dat voedt ons vermoeden dat er meer arbeidsmigranten zijn gehuisvest dan er werken in onze gemeente.

	Vraag	Aan	Antwoord
51	Wie spreekt er namens de bewoners?	Werkgroep Behoud Leefbaarheid Dinteloord Dorpsraad Dinteloord	<u>Dorpsraad Dinteloord</u>: Het mag duidelijk zijn dat zowel WBLD als de Dorpsraad namens een gedeelte van alle inwoners spreken. Dat WBLD pretendeert namens alle inwoners te spreken is ver bezijden de waarheid. De dorpsraad is nooit bedoeld geweest als extra bestuurslaag. Daartoe zouden er verkiezingen gehouden moeten worden. Het oprichten van een vereniging met gratis lidmaatschap legitimeert de WBLD nog niet als vertegenwoordiger van ALLE inwoners. <u>WBLD</u>: De werkgroep BLD is aantoonbaar in staat geweest om een grote groep dorpsgenoten te mobiliseren voor de inloopavonden en samen met de actiegroep MEGAmolens voor de oordeelsvormende vergadering t.a.v. de windturbines. De werkgroep is een open organisatie waar iedereen welkom is en waarbij ieders mening meetelt. De werkgroep is een vereniging in oprichting. Het standpunt t.a.v. de windturbines wordt door 1200 handtekeningen ondersteund. De Dorpsraad Dinteloord heeft al in een zeer vroeg stadium een standpunt ingenomen t.a.v. de windturbines en t.a.v. de grootschalige huisvesting van arbeidsmigranten, wat geleid heeft tot het ontstaan van een actiegroep en een werkgroep, en tot velerlei protesten van dorpsgenoten onder andere op social media. De Dorpsraad is een stichting waarbinnen 4 bestuursleden hun standpunt bepalen en dorpsgenoten geen toegang wordt verleend tot de bestuursvergadering. De Dorpsraad Dinteloord heeft op geen enkele wijze (bijv. door handtekeningen) aantoonbaar gemaakt dat ze een substantieel deel van de bewoners vertegenwoordigt.